

dr hab. prof. IGIPZ PAN Marek Więckowski
IGiPZ PAN, ul. Twarda 51/55
00-818 Warszawa

OCENA DOROBKU I OSIĄGNIĘCIA NAUKOWEGO

DR ZBIGNIEWA GŁĄBIŃSKIEGO

W RAMACH POSTĘPOWANIA HABILITACYJNEGO W DZIEDZINIE: NAUK
SPOŁECZNYCH, W DYSCYPLINIE GEOGRAFII SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ

Recenzja została sporządzona na podstawie obowiązujących przepisów prawa – art. 221 ust. 4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 z późn. zm.)

1. Podstawy formalne wykonania recenzji

Kryteria do oceny prowadzonego postępowania habilitacyjnego dr Zbigniewa Głąbińskiego zostały określone w art. 221 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 85 z późn. zm.; dalej Ustawa).

Podstawę formalną sporządzenia niniejszej recenzji stanowi pismo Przewodniczącego Rady Naukowej Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Geografii. Społeczno-ekonomicznej, dr hab. Przemysława Pluskoty, informujące o powołaniu mnie przez Radę Doskonałości Naukowej (RDN) na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Zbigniewa Głąbińskiego wraz z następującym załącznikiem:

- uchwała nr 6/03/2021 Rady Naukowej IGPIGS-E US z dnia 11 marca 2021 r., w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w pełnym składzie w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr Zbigniewa Głąbińskiego.

Dokumenty formalne kandydata zawierają: wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, dane wnioskodawcy, autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych oraz publikacje (część w wersji papierowej a część na załączonym pen-drive, w wersji elektronicznej). Recenzent miał więc możliwość zapoznania się ze wszystkimi publikacjami kandydata.

2. Podstawowe informacje o Kandydacie

Pan doktor Zbigniew Głąbiński w 2008r. uzyskał stopień doktora nauk o Ziemi w dyscyplinie geografia w Instytucie Nauk o Morzu na Uniwersytecie Szczecińskim. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmiał „Szkolny ruch turystyczno-krajoznawczy jako czynnik kształtowania tożsamości regionalnej na przykładzie województwa zachodniopomorskiego”. Promotorem rozprawy był dr hab. prof. US Jarosław Jurek.

Kandydat aktualnie pracuje jako adiunkt (od 1.10.2019) w Katedrze Geografii Społeczno-Ekonomicznej Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Geografii Społeczno-Ekonomicznej Uniwersytetu Szczecińskiego. Z Uniwersytetem Szczecińskim jest związany od 2003 roku. Wcześniej pracował w Instytucie Badań Czwartorzędu na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu

3. Ocena osiągnięć naukowych

3.1. Osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się w danym postępowaniu o nadaniu stopnia doktora habilitowanego (art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy)

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące znaczący wkład w rozwój dziedziny nauk społecznych w dyscyplinie geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna kandydat zaproponował:

Monografie:

Głąbiński Z. 2020. Czynniki wpływające na aktywność turystyczną polskich seniorów w świetle opinii słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 1-220.

oraz cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2b Ustawy

1/ Głąbiński Z. 2020. The selected aspects of Polish seniors' tourism activity in view of qualitative research. [w:] Smalec A., Rosa G. (red.) The impact of socio-economic transformations on management in organizations and regional development. Uniwersytet Szczeciński, Rozprawy i Studia T. 1141, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Szczecin, 93-117.

2/ Głąbiński Z. 2016. Analysing the tourism activity of seniors by applying the method of participant observation. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*. No. 33, 55-70.

Należy stwierdzić, że pozycja książkowa wskazana jako jedno z głównych osiągnięć jest bardzo poważną monografią naukową, która została poddana recenzji dwóch wybitnych specjalistów z zakresu badań dotyczących turystyki oraz wydana w renomowanym wydawnictwie: Bogucki Wydawnictwo Naukowe. W monografii Autor zajął się zagadnieniem aktywności turystycznej seniorów. Problematyka aktywności turystycznej słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku jak dotąd, nie była przedmiotem badań empirycznych na większą skalę, ani w Polsce, ani zagranicą. Tym samym Autor pragnął wypełnić znaczącą lukę badawczą i swoje zadanie wypełnił bardzo dobrze.

Autor sformułował w swojej pracy trzy główne cele badawcze:

1. Cel teoretyczno-metodologiczny – systematyzacja ujęć teoretycznych i metodologicznych w badaniach nad aktywnością turystyczną seniorów reprezentowanych przez różne dyscypliny naukowe ze szczególnym uwzględnieniem studiów geograficznych.
2. Cel poznawczy – identyfikacja uwarunkowań uczestnictwa w turystyce osób starszych na podstawie obserwacji prowadzonych w Polsce i na świecie oraz własnych badań empirycznych dotyczących słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku, jako przedstawicieli nowego pokolenia aktywnych turystycznie seniorów.

3. Cel aplikacyjny – zaprezentowanie praktycznych rekomendacji dotyczących prowadzenia polityki senioralnej w odniesienia do polskiego sektora turystycznego.

Uważam, że wszystkie trzy cele zostały zrealizowane i dobrze udokumentowane. Autor wykazał się dobrą znajomością literatury krajowej jak i zagranicznej. Przegląd literatury oraz jego efekty są bardzo zadowalające i wprowadzają duży porządek do przedstawianej tematyki.

Na uwagę zasługują bardzo szczegółowe i dobrze przeprowadzone oraz opisane badania empiryczne – bardzo wzbogacające naszą wiedzę na temat turystyki seniorów w Polsce. Bardzo pozytywnie oceniam wybrane metody, ich uzasadnienie oraz wykorzystanie. Warto jednak zaznaczyć, że jak sam kandydat pisze o swojej pracy „Wkład własny autora opiera się nie tylko na określeniu znaczenia poszczególnych czynników wpływających na aktywność turystyczną, ale przede wszystkim na wskazaniu ich współzależności. Należy podkreślić, że dotychczas analizowano raczej pojedyncze uwarunkowania wpływające na uczestnictwo seniorów w turystyce, a podejście autora ma charakter kompleksowy i prezentuje oddziaływanie pięciu zmiennych na osiem czynników uwzględnionych w badaniu.” Należy się w pełni zgodzić z tym stwierdzeniem i przyznać, że wartość poznawcza a także aplikacyjna pracy jest wysoka.

Nieco słabszą stroną pracy jest kwestia teoretyczna, ale można to usprawiedliwić małą liczbą badań oraz szerokim aspektem objętych badań. Pewien niedosyt budzi ostatni rozdział pracy, zatytułowany: „wnioski i rekomendacje”. O ile rekomendacje są zadowalające, to jednak wnioski są dość skromne. Autor jasno i wyczerpująco nie odpowiedział na stawiane przez siebie pytania. Ograniczył się do ogólnych stwierdzeń, zawartych w dwóch skromnych punktach. Pewnym usprawiedliwieniem takiego stanu rzeczy jest zawarcie wielu podsumowujących informacji w rozdziałach poprzedzających. Jednak klasyczna dyskusja wyników byłaby bardzo wskazana a generalne podsumowanie dałoby czytelnikowi bardziej klarowny obraz przedstawianego zjawiska.

Przedstawione do oceny dwa artykuły będące elementem głównego osiągnięcia, mają według mojej opinii charakter uzupełniający. Jednakże syntetyczność ujęć zawarta w tych artykułach jest tzw. wartością dodaną do pozycji książkowej.

1/ Głabiński Z. 2020. The selected aspects of Polish seniors' tourism activity in view of qualitative research. [w:] Smalec A., Rosa G. (red.) The impact of socio-economic transformations on management in organizations and regional development. Uniwersytet Szczeciński, Rozprawy i Studia T. 1141, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 93-117.

Jest to bardzo solidny artykuł (dokładnie rozdział w języku angielskim), oparty w pewnej mierze na badaniach zamieszczonych w omawianej wcześniej monografii. Rozdział zawiera bardzo solidny i poukładany przegląd literatury. W moim odczuciu największą zaletą pracy jest wyśmienita dyskusja wyników oraz liczne wnioski płynące z badań. Uważam, że Autor mógłby spróbować opublikować podobną pracę w dobrym czasopiśmie zagranicznym, a wyniki znalazłyby liczne grono zainteresowanych.

2/ Głabiński Z. 2016. Analysing the tourism activity of seniors by applying the method of participant observation. *Bulletin of Geography. Socio-economic Series*. No. 33, 55-70.

Artykuł zaliczyć należy do głównego nurtu zainteresowań badawczych Autora. Jest opublikowany w jednym z najlepszych angielskojęzycznych, polskich czasopism geograficznych. Zasadą Autora jest zastosowanie metod obserwacji uczestniczącej do badania aktywności turystycznej seniorów. W tej pracy Autor dokonuje również oceny tej metody do badań i we wnioskach zajmuje się jej ograniczeniami – co świadczy o dojrzałości badawczej.

3.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe

Całkowity dorobek publikacyjny dr Zbigniewa Głąbińskiego obejmuje łącznie 57 pozycji po uzyskaniu stopnia doktora (9 opublikowanych przed obroną rozprawy doktorskiej), w tym:

- 1 artykuł z listy **A** MNiSZW (uwzględniając poprzednią klasyfikację punktową czasopism)
- 25 artykułów z listy **B** MNiSZW (uwzględniając poprzednią klasyfikację punktową czasopism)
- 16 rozdziałów w monografiach,
- 12 publikacji w recenzowanych, zwartych materiałach pokonferencyjnych, – 2 monografie autorskie,
- 2 podręczniki,
- 4 monografie wieloautorskie (redakcja i współautorstwo).

Prace doktora Zbigniewa Głąbińskiego mają średnią liczbę cytowań. Według bazy google scholar liczba cytowań wynosi 154, a index Hirscha – 7 (stan na dzień 14 czerwca 2021), w bazie SCOPUS, odpowiednio 16 i 2 a w bazie Web of Sciences (Clarivate) odpowiednio 15 i 2.

Kandydat publikuje swoje prace jedynie w wydawnictwach i czasopismach polskich. W dorobku w zakresie publikacji naukowych kandydata nie znajdują się prace w wybitnych czasopismach zagranicznych. Jednakże kilka publikacji zasługuje na wyróżnienie; zwłaszcza artykuły w renomowanych czasopismach polskich o zasięgu międzynarodowym: *Acta Ichthyologica et Piscatoria* (współautorski artykuł), *Bulletin of Geography* (4 artykuły) a także książki.

Zainteresowania badawcze kandydat obejmowały kilka obszarów: - znaczenie turystyki dzieci i młodzieży w edukacji oraz kształtowaniu tożsamości regionalnej, - przygotowanie kadr zawodowych dla gospodarki turystycznej,

- problemy rozwoju turystyki na nadmorskich obszarach Natura 2000,
- możliwości wykorzystania regionalnego i lokalnego potencjału turystycznego,
- uwarunkowania rozwoju turystyki winiarskiej,
- transfer wiedzy pomiędzy sektorem gospodarczym turystyki a światem nauki.

4. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej

Omawiając aktywność naukową skupię się na kilku elementach: wystąpienia na konferencjach, pełnione funkcje, wykonanie recenzji, uczestnictwo w projektach badawczych oraz współpraca z innymi osobami i jednostkami.

Wystąpieniach na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych

Zbigniew Głąbiński wykazał czynny udział w 18 konferencjach naukowych, w większości krajowych. Jedyną zagraniczną konferencją był udział kandydata w konferencji „10 Annual European Organization for Environmental Education Conference”, która odbyła się w 2010 roku w Planicy, w Słowenii. Na 14 konferencjach pełnił On różne funkcje: od bycia członkiem komitetu naukowego, przez członkostwo w komitecie organizacyjnym, kończąc na organizacji licznych sesji wyjazdowych oraz wycieczek. W mojej opinii warto podkreślić jest duże zaangażowanie w organizację konferencji, sesji oraz dodatkowych elementów „około konferencyjnych” oraz uznanie w środowisku, które powierza te ważne funkcje doktorowi Zbigniewowi Głąbińskiemu.

Recenzje

Recenzje prac naukowych nie są mocną stroną kandydata. Łącznie recenzował On 12 artykułów naukowych w czasopismach polskich. Jest to wynik podany za okres ostatnich około 12 lat, co oznacza, że kandydat wykonuje około jednej recenzji na rok.

Informacja o uczestnictwie w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów

Z przekazanych informacji i materiałów wynika, że kandydat nie uczestniczył w projektach typowo naukowych, finansowanych ze środków na naukę. Jednakże można zakwalifikować kilka projektów jako istotne elementy działu w życiu naukowym oraz we współpracy z innymi osobami i jednostkami naukowymi (poza jednostką macierzystą).

Za najpoważniejszy naukowy projekt, w którym uczestniczył pan dr Zbigniew Głąbiński uważam projekt: „4 Pory Roku z NATURĄ 2000 - kampania informacyjno-edukacyjna”. Projekt był realizowany przez Stowarzyszenie „Człowiek, Natura, Środowisko” we współpracy z Katedrą Turystyki Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Szczecińskiego. Jego realizacja była możliwa dzięki pozytywnemu rozstrzygnięciu konkursu organizowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach priorytetu „Edukacja ekologiczna”. Celem projektu było badanie poziomu świadomości ekologicznej oraz wiedzy o nadmorskich obszarach Natura 2000. Autor był odpowiedzialny za opracowanie założeń teoretyczno- metodologicznych, opracowanie kwestionariusza ankiety oraz analizę i wnioski płynące z uzyskanych wyników oraz pełnił funkcję koordynatora badań terenowych. Efektem projektu były 4 publikacje autorskie (2 w postaci rozdziałów w monografii oraz 2 w czasopismach anglojęzycznych) oraz prezentacja problemu badawczego i wstępnych założeń, a następnie uzyskanych wyników badań na 2 ogólnopolskich konferencjach

Na uwagę zasługuje przede wszystkim współpraca z: **Instytutem Geografii Uniwersytetu w Greifswaldzie.**

W ramach tej wieloletniej współpracy dr Zbigniew Głąbiński brał udział na zaproszenie prof. Wilhelma Steingrube w projekcie finansowanym z Interreg South Baltic Programm "Baltic Heritage Routes" Development of Heritage Tourism Infrastructure in the South Baltic Area"(2018-2019r.). Celem projektu było opracowanie kulturowych tras turystycznych po nadmorskich obszarach Skanii, Meklemburgii i Pomorza. Dr Zbigniew Głąbiński był odpowiedzialny m.in. za organizację workshopu dla interesariuszy z terenu województwa zachodniopomorskiego w Szczecinie w dniu 30.10.2019r., opracowanie koncepcji oraz opisu pakietów produktów turystyki kulturowej dotyczących Meklemburgii – Pomorza Przedniego – Skanii oraz Pomorza Zachodniego.

W latach 2013 - 2015r. uczestniczył w projekcie „Die touristische Aktivität von Senioren” realizowany wspólnie z profesorem Wilhelmem Steingrube. W ramach tego projektu przeprowadzono badania ankietowe dotyczące czynników wpływających na aktywność turystyczną seniorów na grupie 511 respondentów w trzech wschodniemieckich landach: Meklemburgia – Pomorze Przednie, Brandenburgia i Saksonia.

Na uwagę zasługuje także współpraca z panią prof. Jadwigą Berbeką z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie i realizacja wspólnego projektu badawczego (w 2016r.). Projekt dotyczył problemu transferu wiedzy między gospodarką turystyczną a środowiskiem akademickim.

Efektom była publikacja pt. Transfer wiedzy pomiędzy gospodarką turystyczną a innymi branżami. *Folia Turistica*, 2016, Nr 41, 11- 43.

W ramach udziału w innych projektach na uwagę zasługują następujące projekty:

- „*Sprawnie dla niepełnosprawnych*” – projekt realizowany ze środków Ministerstwa Rozwoju przez Forum Turystyki Regionów. Celem projektu było podniesienie jakości obsługi turystów z niepełnosprawnościami poprzez: opracowanie poradnika dla organizatorów turystyki oraz przeszkolenie 60 organizatorów turystyki, pilotów wycieczek i przewodników obsługujących osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze. W ramach projektu dr Zbigniew Głabiński pełnił funkcję redaktora naukowego i współautora wydawnictwa oraz wykładowcy.

- „Przygoda z turystyką – doskonalenie nauczycieli w zakresie edukacji środowiskowej jako czynnika kształtowania świadomości środowiskowej i tożsamości regionalnej w województwie zachodniopomorskim” (2008-2009). W tym projekcie pełnił funkcję koordynatora projektu, wykładowcy oraz współautora i redaktora merytorycznego wydawnictw, a także prowadzącego zajęcia terenowe.

- „Regionalny System Doradztwa i Szkoleń Kadr Turystycznych” dofinansowanego z Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA (2006-2007r.). Celem projektu było wypracowanie we współpracy ze środowiskiem nauki (Uniwersytet Szczeciński, Zachodniopomorska Szkoła Biznesu) nowego systemu szkolenia i doskonalenia kadr pracujących w branży turystycznej w województwie zachodniopomorskim.

- Międzynarodowy projekt „Przygoda z turystyką - Euroregion Pomerania terenem turystyki edukacyjnej dzieci i młodzieży” (2004-2005r.) dofinansowany w ramach funduszu UE PHARE 2002, realizowany przez Forum Turystyki Pomorza Zachodniego w partnerstwie z Ystad Turistbyrå - Ystad Kommun ze Szwecji oraz Tourism Service Templin e.V. z Niemiec. Kandydat prowadził m.in.: seminarium szkoleniowe oraz warsztaty terenowe dla nauczycieli z terenu Euroregionu Pomerania (z Polski, Niemiec, Szwecji). W jego efekcie powstał przewodnik do zajęć terenowych po polsku, niemiecku i szwedzku oraz poradnik metodyczny po polsku.

Udział kandydata w projektach naukowych należy uznać za skromy. Cztery wykazane projekty były realizowane ponad 10 lat temu; cztery z nich nie dotyczyły prowadzenia badań. Jedynie jeden z projektów może zostać uznany za w pełni naukowych (ale też nie pozyskany w drodze konkursu ze środków na badania naukowe). Jednakże na uwagę zasługuje podkreślenie faktu dużej aktywności Kandydata we współpracy z innymi naukowcami (krajowym i zagranicznymi, zwłaszcza z Niemiec), dużej pracy organizacyjnej i edukacyjnej.

5. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

Z racji pracy na Uniwersytecie Szczecińskim Kandydat prowadzi liczne zajęcia dydaktyczne: wykłady, ćwiczenia itp. Dr Zbigniew Głabiński był promotorem 16 prac magisterskich oraz 52 prac licencjackich. Ponadto opiekuje się Kołem Naukowym kierunku Turystyka i Rekreacja „Odkrywcy”, był kierownikiem kursu pilotów wycieczek dla studentów kierunku Turystyka i Rekreacja na Wydziale Nauk o Ziemi w ciągu 8 jego edycji. Przez osiem lat (2011 – 2019 r.) pełnił funkcję przewodniczącego Zespołu ds. Jakości kierunku Turystyka i Rekreacja na Wydziale Nauk o Ziemi.

Popularyzację wyników badań naukowych z zakresu Nauk o Ziemi należy ocenić bardzo wysoko.

Od początku kariery zawodowej popularyzacja osiągnięć naukowych oraz praca z nauczycielami, studentami jest pasją Kandydata. Jak sam pisze w swoich Autoreferacie: „Przekonanie o wielkiej roli geografii jako dyscypliny naukowej o podstawowym znaczeniu dla edukacji społeczeństwa wpłynęło na szereg działań na przestrzeni wielu lat. Wśród nich szczególne znaczenie w mojej ocenie ma uzupełnianie i doskonalenie wiedzy nauczycieli m.in. poprzez prowadzenie zajęć w terenie”.

Niezwykle cenne i godne najwyższej oceny jest regularne prowadzenie wykładów popularno-naukowych dla słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku, Klubów Seniorów w domach kultury i bibliotekach z terenu województw zachodniopomorskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego i wielkopolskiego z zakresu geografii turystycznej ilustrowanych dokumentacją fotograficzną z własnych podróży.

Na uwagę zasługuje współpraca z otoczeniem gospodarczym a zwłaszcza współdziałanie w opracowaniach dokumentów, głównie dotyczących rozwoju turystyki w regionie województwa zachodniopomorskiego.

Pan dr Zbigniew Głębiński otrzymał też kilka nagród i wyróżnień, m.in.: Indywidualną Nagrodę II stopnia Rektora Uniwersytetu Szczecińskiego za osiągnięcia naukowe za rok 2014 oraz wyróżnienie Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego za działalność na rzecz rozwoju i promocji turystyki (2014r). Potwierdza to nie tylko Jego zaangażowanie w kwestie dydaktyczne oraz promocji turystyki, ale także pozytywną ocenę Jego działań.

6. Wnioski końcowe

Dr Zbigniew Głębiński jest badaczem o bardzo dobrej orientacji w krajowej światowej literaturze dotyczącej zwłaszcza turystyki seniorów i o ukształtowanym warsztacie badawczym. Jest autorem bardzo cennej monografii, będącej głównym elementem osiągnięcia naukowego poddanego ocenie. Na podkreślenie zasługuje szeroka aktywność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska a także aplikacyjna wartość wielu jego dokonań naukowych.

W konkluzji stwierdzam, że całokształt dorobku naukowego dr Zbigniewa Głębińskiego oraz Jego osiągnięcie habilitacyjne uzasadniają pozytywny wniosek o nadanie Jemu stopnia naukowego doktora habilitowanego zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Warszawa 15 czerwca 2021 r.